

HAZA BEKESEGE,

Avagy

Egyenes Ösvény,

Mely minden igaz Haza fiát, kiváltképpen
a nagy rendeket, mind Hazájok békeségének
meg-szerzésére és meg-marasztására; mind
peniglen Istennek Hazájokban le-telepedett
lelki Sionának meg-romladozott és fel-
égetett kőfalainak fel-építésére,
vezérel.

Prédikáltatott RADNOTON Udvarnál,

1663. Juniusnak 6 napján.

TOLNAI F. ISTVAN

által.

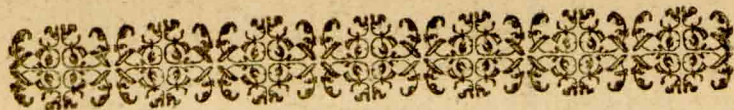
Mostan bővebben ki-bocsáttatott.

SZEBENDEN. nyomtatta SZENCI ABRAHAM.

M. DC. LXIV.

*Christus
Janus Posti
whom had
urát
ianlov*

AJANLO LEVEL.

*Tekéntetes és méltóságos Urnak,
Nemzetes Uroni*

BELDI PAL Uramnak, Belső Szolnok Vármegyének Fő Ispányának, Három Széknek Fő Király Birájának, a' mi kégl's Urunk minden hadainak Fő Generalifjának, és Tanács Ur hivének ;

*Tekéntetes és Nemzetes Urnak,
Tek: Osdolai*

KUN ISTVAN Urák, Hunyad és Zaránd Vármegye Fő Ispányának, Urunk ó Nága székin eg'gyik értelmes Tábla fiának.

Nemes és Nemzetes

CSEPREGI T. MIHALY Uramnak, a' mi kégl's Urunk ó Nága eg'gyik hűséges Udvari hivének &c.

*Tekéntetes és méltóságos Urnak,
Tek: és Nemz: Zabolai*

BASA THAMAS Uramnak, a' mi kegyelmes Urunk ó Nagysága eg'gyik Tanács Ur hivének &c.

*Tekéntetes és Nemzetes Szent
Iványi*

GILANYI GERGELY Uramnak, Erdély országának Fiscusi javának és jövedelmének Felső Arendatorának.

Nemes és Nemzetes

BELENYESI FERENCZ Uramnak, a' mi kegyelmes Urunk Brassai fő Harminczadoljának &c.

*Igaz haza Fiainak, és Isten Ecclesiájának hűséges dajkáinak,
nékem jóakaro Patronus Uraimnak,*

Ekéntetes és Nemzetes Uraim, miolta a' szent Isten, sok keserves és bajos Academiai bujdosásim után, idegen országokból meg-rongyollott Hazánkban kegyelmetek közzé jo tetzéséből

ERDELYI NEMZETI
KÖNYVTÁRA

Biblioteca Centrală
CLUJ
UNIVERSITARIA

A J A N L O L E V E L.

vezérlett; a' kegyelmetek e' szánakozásra méltó Hazához, és Istenünknek ebben le-telepedett lelki Sionának el-romladozott kőfalainak fel-építéséhez való buzgo nagy istenes indulatnyát voltaképpen szemlélvén, voltam azon, hogy én-is Istenemtől reám-bizatott talentumotskámnak vékony mértéke szerint, valami aprotska követskéket Hazánk és Istenünk Sionának fel-építésére vihethék, és magamat vagy csak jó igyekezettel és sűrű fohászkodással kegyelmetek szent szándékához adhatnám. Ide való ez kis munkátskám-is. Vegye azért kegyes patrociniuma alá kegyelmetek, ha Istenem életemet terjeszti, ez után többel és bővebbel igyekezem kegyelmeteknek kedveskedni.

HAZA

H A Z A B E K E S E G E.

Nehem. 2. § 18.

Es mikor meg-jelentettem volna nékik, az én Istenemnek hozzá-m való joakarattyát, és a' Királynak beszédit, mellyeket szollott vala ennékem, mondának: Kellyünk-sel, és építsük-meg, és meg-erőssíték magokat e' joban.

Z beszédek Néhémiásnak Hacalia fiának beszédi. Ez Néhémiás volt a' Babyloniai fogfágra vittetett Sidok közzül való: Ki midőn Istennek bölcs gondvis. léséből, a' rabság után, Artaxerxesnek a' Babyloniai Királynak Pohárnokja volna, a' maradék Sidofágnak, mely a' Babyloniai fogfágból meg-maradt vala, nagy nyomorúságát, és Jerusaleem kőfalainak el-romlását, kapuinak fel-égesét, keseredett szível hallya. Az Ur Isten igyefogyott népén irgalmalságának gazdagága szerént könyörülvén, Artaxerxes Királynak szívért, meg-keseredett Néhémiáshoz hajtya, ki őtet Jerusaleemnek fel-építésére el-készítvén el-bocsáttya.

S U M M A J A.

Rövid szóval azért, e' kezünk alatt lévő igékben le-irattatik, miképpen adták a' Sidok, a' Papok, a' fő emberek, Hadnagyok, és a' munkának palléri, ez istenes dologban, ugymint, a' Sidofágnak fel-építésében, ez Hazájához, és Hazájában Istene dicsőségehez buzgo Néhémiás Fejedelmhez önnön magokat.

C Z E L L Y A.

Előnkben adgya, mint kelljen minden léleknek önnön magát Hazájához, és Hazájában lévő lelki Jerusaleeméhez, s' annak meg-romladozott kőfalaihoz, viselni.

R E S Z E I.

Két részre hafad e' szent leczke. Mert (1) le-irattatik Néhémiásnak a' Sidokkal való tanácskozása. *Es mikor meg-jelentettem volna*

na nékik az én Istenemnek hozzám való joakarattját, és a' Királynak beszédit, mellyeket szollott vala nékem. (2) E' tanácskozásnak vége és gyümölcse. Mondának, kellyünk-fel és építsük-meg, és meg-erősíték magokat e' joban.

A' mi az első részt illeti,

(1) Le-irattatnak a' tanácskozo személyek; kik valának Néhémiás és a' Sidok, a' mint a' tizenhatodik és tizenhetedik versékből megtetfzik. (2) A' dolog, melyről a' tanácskozás volt. Lásd-meg a' tizenhetedik verset. (3) Az erősségek, mellyekkel serkengette Néhémiás a' tőle tanácslott jo dolognak, ugymint, Jerusalemnak meg-romladozott falainak fel-építésének végbe vitelére a' Sidokat: (1) Mert Istentől volna; *Meg-jelenttem nékik az én Istenemnek hozzám való joakarattját.* Hogy tudniillik, Istenem e' jo igyekezetet bennem el-kezdette, lelkemet e' dologra fel-ébresztette, és könyörgésemet ingyen kegyelméből kedvelte, fel-indítván az Artaxerxes Királynak szívét, hogy e' dolognak nem ellenzője, hanem elősegítője, lenne. (2) Mert az Artaxerxes Király ezt meg-engedte, mellyet levelével s' pecsétével meg-erősített. Lásd erről a' 6, 7, és 8-dik verséket.

A' mi a' második részt, tudniillik e' tanácskozásnak végét avagy ki-menetelit nézi: (1) Előnkben adatik itt fok sziveknek és lelkeknek e' jo dologban eg'gyé-lételek és meg-eg'gyezések. *Mondának: Kelyünk-fel és építsük-meg.* (2) Egymás nothatása, serkengetése, mely ez egy-gyelségből származott: *Kelyünk-fel és építsük-meg.* (3) A' czél: *Építsük-meg.* tudniillik, Jerusalemer. (4) Egymás bátorítása, vigasztalása és intése, hogy jo reménységben lennének: *Es meg-erősíték,* ugymond, *magokat e' joban.* Illyen szollásnak nemei vadnak szent Luk. Evang. 22.v.32. Apóst. csel. 14.v.22. és 15.v.32. és 18.v.23.

Ezekből illyen T A N U S A G jó-ki:

Minden léleknek, kicsinytől fogva nagyig, főképpen a' nagy rendeknek, ugymint, Fejedelmeknek, Uraknak, Tanácsosoknak, Nemeseknek, tiszték ez, hogy nagy szorgalmatossággal szegény puszta Hazájokat, és abban Istenöknek le-telepedett lelki

dett lelki Jerusalemnak fel-égetett és el-romladozott kőfalait és kapuit fel-építsék.

Látodé ember, ezek mindnyájan, egy szível, egy lélekkel, kiváltképpen pedig Néhémiás Fejedelem, mint forranak és buzognak, Istennek és Hazájok szeretettől indítván, és ugyan fel-kiáltanak, mondván: *Kelyünk-fel és építsük-meg.* Nem külömben mint a' tej a' tűznél forráfra jutván, a' fazékban meg nem maradhat, hanem sietléggel fel-emelkedvén fazéka száján ki-foly: így ezeknek lelki tejek, az az, Jerusalemnak való nagy indulattok, szerelmeknek tűzétől forráfra jutván, testöknek föld edényében, (Máld Cor. 5.v.1.) fazékában meg nem tér; hanem hirtelenléggel meg-indulván nagy kiáltással szájokon ki-forr: *Kelyünk-fel és építsük-meg.* Hald-meg Elras első részének 5-dik versét: *Akkor fel-keleink a' Juda és Benjamin Atyainak Fejedelmi, és a' Papok és a' Leviták, mindnyájan kiknek Isten fel-indította vala lelkeket, hogy fel-mennyenek az Urnak házának építésére, mely vagyon Jerusalemben.* Lásd-meg Dávid Soltár 69. v.10. Szent János Evang. 2. 17 verset.

O K A I.

(1) Mert minket Hazánk, nem mások javára, se maga ártalmára, sőt inkább javára s' hasznára szüle. Mivel minden cselekedő ok, akar tanácsból cselekedgyék, akar a' természetűl indittasék, *per se,* önnön magán, végül maga hasznát, nem romlását, téfzi-fel. Meg-tetfzik a' természeti okról, hogy nem maga romlását tegye-fel; mert a' természeti oknak a' véget a' természet téfzi-fel: De a' természet magának meg-tartására és oltalmazására siet. Innét vagyon, hogy a' vadak, madarak, és emberek szaladgyanak az őstön eldőt, eledelt tápláltatásokra, és szaporodásokra társot önnön magoknak keresnek.

Ha tanácsból és végezésből mégyen-ki a' cselekedet, annál inkább az eszes és értelemmel fel-ékesítettett elme a' maga hasznát ki nem rekeszti; akar magának munkálodgyék, akar másnak. Mert ha másnak munkálodik, azt mivel, avagy ingyen, avagy jutalomért, fizetésért. Ha ingyen és ajándékon mivel az ember, azt cselekeszi, vagy kételenlégből és színből, vagy szabad akarat szerént és szívből. Ha kételenlégből és színből cselekeszi, magájért mivel; mivel fél, hogy annak el-mulatása

mulatásával nagyob kátt ne vallyon: avagy azon vagyon, hogy azzal az ajándékkal azt az embert maga pártjára hajtsa, annak ajakit, száját, és szívet, Absolon modgyára, meg-vegye, hogy dicsértések tőle. Ha mit pedig ember szívből cselekezik ingyen, jo magyarázás és következés Izerént magájért-is cselekezik; mivel azzal, a' kívül jól tézzen, a' szeretetének kötelére nézve eg'gyé lett. Immár mivel atyafiai, tagok, az egésznek előmozdítására sietnek, és a' mi jot egymással cselekeziknek-is, azt az egészfel-is cselekezik, a' menyiben az a' tag az egészben vagyon, avagy az egésznek része. Es mivel magok-is az egészben, mint tagok, attyokfiaival eg'gyütt vadnak, tehát ugyan azont magokért-is mivelik. Példának okáért, a' mit Isten dicsőségre s' Anyaszentegyházának előmenetelire a' kegyes lélek cselekezik, azt magájért-is miveli.

(1) Mert mind a' Christusnak, ugymint, lelki főnek, s' mind az Anyaszentegyháznak, ugymint, Christus jegyefének, tagja. (2) Mert az Isten ő néki a' Christusban édes Attya, ő pedig fia ő fellégének avagy leánya. No hát a' mit Attya tisztességére cselekezik, azont magájért-is, jo magyarázás szerént, cselekezik; mivel annak a' felléges Atyának cselédi közzül való. A' ki attyát bőcsteleníti, az magát-is bőcsteleníti. Azért, a' ki attyát tiszteli, magát-is tiszteli. Annakokáért, a' mint értjük, ha semmi cselekedő ok munkájában maga romlását fel nem tézsi, se magával ellenkezőt mást végül fel nem vészén, hanem maga javát, és azt, a' kitül függ, nézi. Tehát a' mi szegény Hazánk-is minket magának javára, nem veszedelme mosolygására szüle. Ha azért magunkat szolgálattyaatul, és szíves mellette való forgolodástul meg-vonzuk, magános javunkat tévén fel, csak javát és csöcsit szívjuk és szopjuk, Hazánkon erőszakot tézfünk, a' mi övé, az az, magunkat, tőle erőszakkal el-vévén.

Ellenben, mivel Isten bennünket az ő dicsőségre teremte, választottakat külső hivatallal el-hiva, bé-számlálván a' sacramentum által a' látható Anyaszentegyházban, el-hiva belső hivatallal a' láthatatlan Anyaszentegyházban, hitnek általa meg-igazita az ő szerelmes Fiában, fiaivá és leányivá fogada, meg-szentele, és a' boldogságnak-is első fengettét bennünk el-kezdé. Nem lehet hát, ha Istennek tarto lelkünk vagyon, hogy Istenünk dicsőségét Hazánkban lévő Ecclesiájának előmozdításában meg ne mutassuk.

Mert minden jo lelki-isméretű embernek tisztí, hogy szorgalmatossággal adofságát le-tegye, és szegény lelki-isméretit a' kötél alol felszabadítsa, oldozza. De az adofság mellyel Hazánkknak s' ebben letelepedett lelki Jerusalemének, édes Idvezitőnknek adoflak vagyunk, rettenetes és teménteni. Mit szunnyadoznánk hát? Avagy nem lenne lelkünk-isméreti a' mi halálunknak ama' keferyes oráján ellenünk, ezertan, ha szántszándékkal tisztünket el-mulatnok? Avagy nem emlékezünk-e meg mit mond Idvezitőnk, szent Luk. 12. v. 47? Boldog Isten! ha voltaképpen elmélkedünk Hazánkhoz való nagy kötelelőségünkéről, bizonyára a' hajunk szálai fel-álhatnak, és testünk szőrei borzathatnak, és Hazánkknak hűséges szerelmére fel-ébredhetnek és serkengethetnek! Adoflak vagyunk Hazánkknak annyival a' menyit tőle vőtünk. De tőle vőtük mind magunkat személyünkben, mind javainkat. Oh Urak! ezeket jól meg-fontollyátok, és értelmes itéletekkel jól meg-vigáallyátok. Embernek személyekét részből áll, testből és lélekből. Mind a' kettőt a' Hazafia, Istene engedelmeből, Hazájátul vette. Testét kétség nélkül Hazájátul vette; eg'gyik az, hogy szüleit Hazájátul vette Isten gondviseléséből. Ha szüleit, tehát magát-is; mivel a' ki oka a' szerző oknak, azon oka annak természetű jo gyümölcsének-is. Másik az, hogy testének materiáját, Istennek gondviselése és hathatós munkálkodása járulván, Hazádtul vetted. No hát ember fontold-meg. Mire becsüllöd eg'gyik kezedet? miért nem engednéd el-vágni? avagy ha kezéd nem volna, és valaki ily szép kezet teremtene avagy csinálna számodra, mit fizetnél és adnál érte? Bizonyára ha ez es ember vagy, e' világért kezedet el-vágni nem engednéd; avagy, ha tehetlégedben volna, e' világot adnád annak, a' ki, kezéd nem lévén, ilyen szép kezet formálna néked. Látodé szegény lélek, Isten engedelmeből Hazád kezedet adta! Azért a' menyit kezéd ér, annyival vagy édes Hazádnak ados. Menyivel ér az egész test többet egy kéznél? Annyival többül adofságod, mellyel Hazádnak tartozol. Oh boldog Isten, bezzeg meg-fizethetetlen adofság ám ez! Oh szegény Hazának háládatlan fiai! miért hogy fel nem ébredtek? Vallyon ha fontba veted testeddel lelkedet, avagy lelked

testednél nem többet nyomé? Ha mondod, hogy nem, ellenében tanítasz édes Jესufodnak, ki a' lelket a' testnél fellyeb valonak lenni nyilván valo igékkel állattya, szent Máth. 6. v. 25. Jőfzte, nézd-meg, lelkedet Istened Hazádban le-telepedett lelki Jerusalemetől vetted. Mert jollehet lelkedet Isten, mint Adámnak, semmiből teremtvén futta orrodba, és bocsátta tested sátorába; mindazonáltal Adám eseti miatt személyed meg-vefzván, lelked-is vefzedelemben vala. Ithon édes Hazádban lévő Istened lelki Jerusalema, mint kegyes dajka ólében fogada, amaz igaz orvost a' Jესuft fel-keresvén, tégedet Adám eseti miatt meg-betegedett, magaddal jól tehetetlen lelket hozzája igazita, tagjai közzé a' Kereszt-fég által számlála, az ő igaz ismémentiben naponként nevele, és az Ur Vacsorája által, Isten veled belsőképpen munkálkodván, meg-erőfite. Oh boldog Haza! Oh áldott Jerusalema, mely veled ilyen nagy jót téve! No menyivel már fellyeb valo lelked testednél? Annyival nevededik adófságod Hazádnak és abban le-telepedett Christus Ecclesiájának. Oh értelemtől meg-főfzött, és természetet le-vetkezett Adám maradéki! miért ezt jól meg nem gondollyátok?

Eddig személyünkről; Javainkat-is Hazánktul vettük, mellyek két rendbéliék: vagy *külsők*, vagy *belsőek*. Belsőeknek hívom azokat, mellyek a' lélekre tartoznak; a' minéművek, az embernek bölcsesége, tudomány, itéletinek és indulatinak szabadfága, jó tanácsosfága, ékefien valo szollása, lelkének csendesfége és belső öröme. Külső javaink, avagy tartoznak testünkre, avagy személyünkre. Testünkre tartoznak; a' Nemefi ágból valo születés, jó nevelés, hofzszu élet, félelemtől valo úrepség avagy testi bátorság, öröm, tisztességes gyönyörűség és csendes halál. Személyünkre tartozó külső javaink: Boldog házasság, barátság, jó bir név, jó eg'gyütt lakás, jó cseléd, uraság, méltoság, és a' nyavalyákból valo ki-evezkélés, ki-fzabadulás. Halljátok, oh Haza fiai! kicsinyek, nágyok, ennyivel őregbedik Hazátokhoz valo kötelefségtek. U-rak és Nemefiek, itt tapogatva járjatok, mivel ezek közzül némelleyekben a' szegény köfségnél többet vettetek, azért nálóknál arra nézve Hazátoknak többel-is tartoztok.

H A R M A D I K O K A.

Mert ha ez ellen a' Tanuság ellen hadakozunk, a' természet ellen harczot

harczot inditunk, és azt tellyesféggel le-vetkezzük. Láttjátoké, hogy még csak a' vadak-is, a' kik a' természetűl és nem az okoságtul vezéreltetnek, őrzik barlangjokat? Hát mi okos emberek ezeknél alába valok léfzünké? Tanullyunk magunktul, boldog ember a' ki magát voltaképpen meg-isméri; mivel mind addig kevés reménfég vagon a' derekas dologban felőle. No hát Urak, ha akarjátok az orfzást igazgatni; Nemefiek, azont eléb-mozdítani; Haza fiai közönfégelien, Hazátokat elő-fegélleni, szállyatok magatokban, mert személyetekben eg'gyen eg'gyen annál szegényebbek vadtok-is, Királyok vadtok, és egy egy orfzással birtok, mellyet a' természet igen jelefen és gyönyörűfégelien igazgat bennetek. Ha voltaképpen a' természetnek igazgatásármeg-vifgálván követni fogjátok, bizonyára Hazátok építélében és felállatásában boldogok léfztek: ha hol nem; maga a' természet meg-itél benneteket. Az embert a' természet vifgáló bölcsék nem héjában hívják *Kis-világnak*; mert valami e' Nagy Világban fel-találtatik, az egy emberből ki nem rekesztetik. Hogy a' többiről itt czélom kívül ne szolylak, vagon az emberben egézf Orfzást. Láffuk itt mitsoda személyek, és mint igazgattyák ez Orfzást. A' Fejedelem ez orfzástban az *Akarat*; mivel az okos ember semmi derekas dolgot *akarát* kívül nem mivel. *Cancellarius* ez Orfzástban a' *Lelki-ismément*. Hop-Mester, az *Ertelem*. Tanács Urak őtön vadnak: *Intelligentia, Scientia, Sapientia, Prudentia & Ars*; az az: *Ertelmesség, Tudosfás, Bölcseség, Eszesfég, és Mesterség*. *Secretarius* avagy Komornyik, a' *Memoria*, az az, Emlekező elme. *Cancellarius-Deákok* a' *Spiritusok*, az az, leg vékonyab és nemefeb részei a' vérnek, mellyek az agyvelő ködül forgodnak, rakogatnak és fzedezetnek elő. Ez Orfzástban két *Generalisok* vadnak, kik Fejedelmek akarattára ez Orfzást igazgattyák, avagy ez Orfzástban lévő vitézeket; ugymint, *Amor & Ira*, az az, *Szeretet* és *Harag*. Kapitányok, Hadnagyok, és Tizedesfék, az *öröm, Vigaság, Reménfég, Buzgóság*: ismét; *Irigység, Boszfzonkodás, Bánat, Szomorúság*, és egyéb indulatok. Posták a' *Szemek*. Bé-járo szolgák negyen vadnak: *Auditus, Gustus, Tactus, Olfactus*, az az, *Hallás, Kofolás, Tapafsztalás, és Szaglás*. Ezek mindenecket ferényféggel Királyoknak, Fejedelmeknek bé-vifznek, és hűféggel mindenik tagnak személy válogatás nélkül

supplicatioját bé-adgyák. Itt a' Sereg vitézek; *Facultates locomotivae*, az az, az embernek tagjai, *Kezek, Lábak, Fogak, Has, Gyomor*, és több tagok. Mint igazgattya ezek a' Kis Világban az Országot? Igen jól és módosan. Mert mindnyájan Fejedelmekhez hűségesek, engedelmesek; az egészséges meg-ért elméjű emberben az *Akarat* ellen csak egy tag-is meg nem mér motzanni. Ha az indulatok meg-indulni akarnának, ennek parancsolattáira le-csendesednek. Valamit a' szemek látnak, a' fülek hallanak, a' nyelv koftol, az orr-lyukak szaglanak, és más tagok éreznek és kezek tapasztalnak, mindgyárt minden késelem nélkül igazán a' Léleknek hírré adgyák. Az *Akarat* tanácsot gyűjt ottan, és egy szível, senki magános hasznát nem nézvé, a' mit az Egésznek javára és meg-maradására szolgálni látnak, végezik. Innét az *Akarat* az Indulatoknak parancsol: Ha a' végezett dolog gonosz, és ártalmára vagyon az Egésznek, a' *Haragnak*; ha pedig jó, és hasznára való, a' *Szeretetnek*; Ezek meg-indulván a' tagokat nagy szép eg'gyezéssel, egy-is magát ki nem vonván, a' végezett dolgot végbe viszik. Csuda mely gyönyörűleges igazgatás vagyon itt. Itt senki magános javát nem keresi. A' láb nem csak magájért jár és fut, a' kéz nem magájért fog, a' száj sem csak magájért érzik, a' fogak sem csak magoknak örölnek, a' gyomor sem csak magának emészt; hanem mindnyájan eg'gyen egygyen az egésznek javára sietnek. Nincsen itt semmi egymásra való irigység, nincsen háborgás, hanem szép meg-eg'gyezés: egymás előmenetelin öröm, egymás nyavalyáján szomorulág. Oh Istennek a' természetben le-tett bölcselégének nagysága! Ki volna, a' ki voltaképpen erről gondolkodván nem álmékné? Ki volna olyan vad és szilaj természetű, a' kiben a' vér Hazája s' nemzete javára, és tehetlege szerént való elő-mozdítására meg nem indulna? Nem egyéb, hanem a' ki a' természetet le-vetkezte. Azért mivel két országnak tagjai vagyunk; *Testinek*, szent Pál mondása szerént, Rom. 13. v. 1. Minden lélek a' felső hatalomságnak engedelmes legyen; *Lelkinek*, Rom. 12. v. 5. Sokan egy test vagyunk a' Christusban, eg'gyenként pedig mindnyájan egymásnak tagjai vagyunk. Tehát, ha a' természetet le nem akarjuk vetkezni, mind a' kettőnek elő-mozdítására kiki közzülünk, Istentől reá bízott talentumának mivolta szerént, igyekezzék.

ORZÁTAS. No hát Haza fiai, Urak, Nagy rendek, Nemesfélék, köz népek, kiki Istentől engedtetett talentuma szerént, magát megszongyollott Hazátoknak elő-mozdítására adgya, és Istentek Sátorának fel-építésére nyujtson, a' kinek aranya vagy ezüfte vagyon, ezüftöt vagy aranyat: a' kinek ércze, érczet: a' kinek selyme, selymet: és a' kinek egyebe kecske szőrnél, avagy vereffen festett kos bőrnél, borz bőrnél nincsen, adgyon azt a' mije vagyon. Mose: 2. dik k. 25. v. 2, 3, 4. Mert kedves az ember azért a' mije vagyon, nem azért a' mije nincsen, csak legyen-meg először a' joakarát és buzgóság, szent Pál 2 Cor. 8. 12.

OLDALUNKBAN LÉVŐ ÖSZTÖNÖK.

(1) Mert mindnyájan Istennek Sáfári vagyunk, szent Péter bizonyfága szerént, 1 Pet. 4. v. 10. *A' mint minden ember vőtte az ajándékot, azonképpen sáfárokodjatok abbot egymásnak, mint az Isten különb-külfőmb ajándéknak jo sáfári.* Emlkeztek-meg rola, a' Sáfárnak ezefenek kell lenni, szent Máthe Evang. 24. v. 45. szent Luk. 12. v. 42: hűségesek kell lenni, szent Pál 1 Cor. 4. v. 1. Nem kékik az Ur, vigyázatok hát, mert nem tudgyátok mely orában el-érkezik, számot véfizen sáfárságtokrol. Ha hamis sáfárok léftek, Istenetek javát el-pazarolván, sáfárságtokat el-véfi tőletek, szent Luk. 16. v. 2, 3. Ha Nemeségtekkel, mellyet az Ur Hazátok oltalmazására bizott reátok, gonoszul éftek, és atyátokfiain mod nélkül kegyetlenkedtek, és csak hafatoknak szolgáltok, halljátok-meg az Urnak példa beszédét, és bocsásátok szivetekbe annak erejét, szent Luk. 12. v. 42, 45, 46. *Kisoda hív és bölcs Sáfár, kit az Ur az ő szolgai között elsővé részen, hogy az ő idejében adgyon rendelt eledelt azoknak. Hogy ha azt mondándgya az a' szolga az ő szívében; későre jő-meg az én Uram, és kezdi verni a' szolgákat és a' szolgálókat, és enni és innya és részegeskedni: meg-jő annak a' szolgának Ura, a' mely napon nem várja, és a' mely orában nem tudgya: és ké-rekeszti azt, és részét ad neki a' hitetlenek között.* Ha pedig Istenetek talentumit amaz álnok szolgálával el nem áfsátok a' földben; hanem a' hűféges szolgák kal a' pénzváltokhoz, a' kereskedésben való értelmetek szerént, serényféggel el-mentek, és némellyitek őt talentumot, némellyitek más kettőt, a' szerént a'

rént a' mint az Ur osztozotta, nyeréndetek, boldogok és hűféges szolgák léstetek, hiveknek neveztetek, és a' ti Uratok örömébe bé-vitetek, szent Máthé Evang. 25. v. 20. és több versekben.

II. Mert Haza fiai, Urak, Nemessék, köz népek, magatok jól tudgyátok, hogy a' kik az Országban csak testeknek és hasoknak szolgálnak, és Bacchus Istennek áldoznak, fellyeb elméjekkel nem emelkedvén, Isten előtt utálatosok, sőt erős itéletit-is a' nagy Urnak el nem kerülhetik: jo lelkű felebaráttoknak-is nem kellene, hanem holtok után-is boros korfo és telhetetlen sák lézzen nevek, hírek és emlékezetek ez illyeténeknek. No hát ti Hazátok és Ecclesiátok javát és előmozdítását tegyétek és vegyétek-fel. Hallyátoké mit mond a' hazudni nem tudo Isten, Gal. 5. 19, 20, 21? *A' testnek pedig cselekedeti nyilván vadvanc, mellyek ezek: házaság törés, paráznaság, tisztátalanság, kevélység, bálvány-imádás, bővölés, bájolás, haragtartásoc, versengés, irigységes, haragoc, parvarkodásoc, viszszavonásoc, pártútésoc, gyűlölséges, gyilkosságoc, részegséges, tobzodásoc, és ezekhez hasonlatosoc: mellyekről azt mondom néktek, miképpen ez előtt-is mondtam, hogy valakik efféle cselekedeznek, Isten országának örökös nem lézzenek.* Vészireké ézre, az Ur a' részegleget, tobzodást, viszszalkodást és irigységet minémű vétekek közzé számlállyá? Boldog Isten, a' részegesek és tobzodók a' testi gyönyörűséggel, hasok hizlalásával, menyi nyomorúságot szereznek magoknak! Innét számtalan fok meg-bántodások, ugymint, fájdalomak, bűdőségek, ételnek meg-unása, gyomornak nyersesége, álmatlanságok, és egyéb betegségek származnak ez illyeténekre, ugy hogy ezeknek afféle részeges, vendégfégből gyakorta tiz gradussal több nehézségek, hogy nem gyönyörűségek tésék-ki. Nyilván fokszor a' szegény műveseknek a' száraz kenyérből és közönséges ételből fokkal több gyönyörűségek származik, hogy nem efféléknek a' fris uri ételekből. Mert az éhség az ételnek fő szerfzama s'izi. Innét a' szegény embereknek nagyobb részént testek egészségesebb, erősebb, álmok edesebb, ételi kívánságok nagyobb, ételek és italok job izú, és elméjek csendesebb, sőt életek-is gyakorta hozszab; mivel emezeknek életeket a' gyomornak nyersesége, és mod nélkül valo töltése meg-röviditi, és esztendejek napjait meg-kevesíti, ugy hogy emberi mod szerént, a' természetet követvén, szolván, tovább élhetné-

élhetnének. Hát hogy hogy kellhetnek a' kik illyetén dögök és haszontalan edények, jo lelkű és életű embereknek? Haszontalan füvek voltak Országoknak kertében, mind Isten dicsőségsére, s' mind Hazájoknak és felebaráttoknak javára, nézve. Azért el-jövéen ama' nagy Kertész, a' Seregeknek Ura és Istene, őket meg-fzemlélvén ki-gyomlállyá, és az örök tűzbe bé-veti. Gyümölcstelen fák voltak, azért őket az ó haragjának és borszszu-állalának éles fejszójével ki-vágja, Máthé Evang. 3. v. 10; hogy haszontalanná a' földet ne tegyék, szent Luk. 13. v. 7. *Három esztendeje vagyok (ugymond az Ur) miulta ide járok, keresvén gyümölcsöt e' fige fan, és nem találok; vágd-ki azt, miért tészi a' földet-is haszontalanná? Nézd-meg szent Judás a' 12 versben mit szolylon: Ezek olyanok mint a' szeplők a' ti keresztyéni lakodalmatokban, mikor ti veletek lakoznak, minden becsület nélkül magokat hizlalván: kik olyanok mint a' víz nélkül valo fellegek, mellyek a' szélről ide s' tova hajtának, meg-hervadott, haszontalan, kétszer meg-holt, és többől kiszaggattatott fák.*

U T A K E S M O D O K.

De mit kellesek cselekednetek, hogy jo modgyával szerelmes Hazátokat, édes Nemzeteteket, Véreteket, ezt a' marokni Magyarfágot, s' ebben lévő nyájját ama' nagy Pásztornak a' Jesusnak eléb-mozditsátok? Jertek, imé hogy azt ne mondgyátok, hogy nem tudtátok, meg-tanítalak benneteket. (1) Néhémiás nagy izorgalmatosággal, midőn Hanani egy az ó attyafiai közzül, és ő véle némely férfiak Judából érkeztenek volna, a' Sidok felől, a' kik meg-maradtanak vala a' rabságból, és Jerusalemből, tudakozék és értekezék. Nosza hát te-is, Istennek választott Néhémiás, Keresztyén Urunk s' Fejedelmünk, kit az Ur Isten, nem küldömben, mint régen Hacialának fiát Néhémiást Babyloniából, ez igye-fogyott Nemzetnek meg-maradására, és Isten lelki Jerusalemből le-romladozott kőfalainak fel-építésére, ragada-ki Tatar országból. Jelen vadnak rokonid és atyádfiaid, az az, szemeid és füleid, értekezéll tőlök, értekezéll másokrul-is kik vélek vadnak, mint légyen e' meg-nyomorodott, igyét és gondgyát reád s' tanácsidra bizott és foglágból meg-maradott Keresztyénség s' Magyarfág? Mint vadnak a' Jesus lelki Jerusalemből bátyái és kőfalai? Hanani és véle valo férfiak felelének

lelének Néhemiásnak: *A' fogságból meg-szabadult maradvék Sidok abban a' tartományban nagy nyomorúságban és gyalázatban vadnak; és a' Jerusalemlakók el-romlottak, és az ő kapui tűz miatt meg-égtének.* Ezent mondhatták és felelhetik tenéked Istennek fel-kent Néhemiás, ezent rinétek választott Tanács Urak. Urak és Nemeffek, a' ti szemeitek és füleitek, ha jól reá figyelmeztetek: a' rablágból meg-szabadult és meg-maradott Magyarfág nagy nyomorúságban és gyalázatban vagyom, szomszéditúl üldözterik és gyaláztatik, a' lelki Jerusalemlakói el-romlottanak, kapui el-égtének; az az, az Isten gyülekezete el-ozlott, a' hol az előtt Istenünk tiszteltire eg'gyező szível a' hivek egybe gyűlnek vala, most ott nem kevés helyen vadak laknak, sok faluk bojtortján és bogácskoronak fézskévé váltanak, feles helyen Várasókban és Várakban, a' *Jesus* helyett *Allát* kiáltanak: A' Scholák, mellyeknek te-jét szoptátok, avagy a' honnét származott Lelki-Tanítoknak tanítálat ma-is halljátok, avagy el-pusztultanak, avagy a' mellyek még fenn állani láttatnak, halo félben vadnak. Azért Urak és Nemeffek, ha szegény Hazátokkal akartok jól tenni, annak sebét szűkféleg mindennek előtte fel-keresni, és így tudtok hozzá való íret és orvóságot találni.

(2) Néhemiás halván Istené dicsősége meg-gátolodását, s' édes vére s' Nemzete el-tapodtatását, szívében meg-indulván, Istené és Nemzete buzgo szerelme csak nem meg-emészti, semmiképpen magát meg nem tartoztathattya, hanem romlott Hazáját, gyalázatban forgo Népét, és Istené el-romladozott Jerusalemlakót, le-ülvén zokogva firattya, sok napokon és étfzakákon szemei csatornákká válván, könnyhullatásának zápor eszéjét testének földére hullattya, éjjeli s' nappali siralmival ruháját és nyoszolyáját áztattya, annyira hogy a' nagy keferűség és szívbéli e-pedféleg orczáját meg-hervasztya és változtattya, Nehem. 1. v. 4. és 2. v. 2, 3. No hát Istennek fel-kent Néhemiás, Istentül választatott és szegény Népnek elő-mozdítására elő-állatott Tanács Urak, Nemeffek, ilyen forro buzgo szerelme édes Véretekhez, és Istentek dicsőségéhez legyen ti bennetek-is, mert különbben ebbéli tisztetekben el nem járhattok. Mivel ezek nagy és fontos dolgok, a' derekas dolgoknak pedig szívefien kell végbe vitelére kinek-kinek magát adni. No effék-meg szívetek szerelmes Hazátok siralmas forrásán, mert la ő szegény benneteket szüle,

ket szüle, sok jokkal-is a' mint lelketek rola bizonyfág, meg-álda. Ha az ellenféleg fegyvere tőle benneteket meg-fosztta, avagy Hazátok bűnéje: Effék-meg szívetek, és ha nem értz lelketek, indullyon-meg nyomorult Nemzeteteknek veszett állapotján természeti szeretetetek, és vályyanak csorgo patakká szemeitek! Ha a' Testben eg'gyik tagnak vagyon nyavalyája és fájdalma, az egész Test azon szomorkodik, bánkodik, és orvóságot felől értekeznek. Effék, oh effék-meg szívetek édes Jesustoknak választott nyájának, a' ti lelki atyátokfiainak méltatlan, szorongattatásán, és tehetlenség szerént a' kegyes Néhemiással fel-szabadítani, avagy a' rajtok lévő nyomorúságot csak enyhíteni-is igyekezétek! Miért nem esnek-meg szíved azon, és annak szerelmésén, a' kinek szíve rajtad bűnöd fekélyében és vérében heverő és fetrengő fereg és nem ember teremtett állaton meg-esék, és a' kinek piros vére éretted a' földre ki-önteték!

(3) Ilyen indulattal és szeretettel lévén lelketek fel-ruházva, minnelötte Hazátok és lelki Jerusalemlakót fel-épitéséhez kezdenétek, az Úrtul, kinek ereje nélkül hafzontalan minden igyekezetetek, fegitlég és erőt fel-tett szent igyekezeteteknek és szándéktoknak végbe vitelére kerjétek, a' Néhemiással eg'gyütt Istenhez kiáltatok, mondván: *Kérünk Uram, kérünk, legyen már figyelmetes a' te füled a' te szolgálóidnak könyörgésekre, kik kivánnák félni a' te nevedet, és adgy kérünk a' te szolgálóidnak ma jo elő-menetelt,* Neh. 1. v. 11. Minnelötte pedig ezt mivelnétek, tegyetek vallást bűntökről, minden dicsőséget Istennek, méltó büntetést, szégyenvallást és gyalázatot magatoknak tulajdonítván, és ő felféget ígertire és fogadására emlekeztetvén, kerjétek kegyelmet halált érdemlett fejeteknek. Így tén ám Néhemiás, 1 rész, v. 6, 7, 8, 9.

(4) Nagy serény vigyázással az Országok javára és meg-maradására tartozó eszéközöket fel-kereslétek, és annak meg-szerzésére tartozó alkalmatosságot meg-becsüllyétek, és a' arron-is meg-vegyétek; mert a' mint szólnak, az alkalmatosság elől *úftókös*, hátul kopasz. Ha, míg előttünk vagyon rajta kapdosunk, *úftókön* foghattuk; deha el-szaiasztyuk, kapdoshatunk ugyan rajta, mindazáltal nem egyebet mivelünk, hanem borsfót faira hanyunk, szélhez kapdosunk, avagy Szerecsent akarunk szappanozással meg-fejériteni. Láttjátoké mit cselekedzik Néhemiás,

*Fros
Lava
Ocaj*

hémias, azon könyörög Istennek, hogy a' Pogány Király szívét ő hozzá-
ja hajtsa, Neh. I. V. 11. *Kérlek Uram (ugymond) addy a' te szolgádnak
ma jo előmenetelt, hogy nyerjen kegyelmet ama' férfin előt. Tudta azt
Néhémias, hogy az ő fel-tett igyekezetinek fő oka egyedül az hatalmas
Isten, kinek akarattya kívül semmire sem mehet, tudta azt-is, hogy Isten
nem tiltja a' jo és szabados eszközöket, tudta és el-hitte, hogy Isten fel-
indíthatja Artaxerxes Királynak szívét ő hozzá, és jo eszközzé teheri az
ő tőle el-fizánt és el-tökéltet jo dolognak végbe vi-elére. Keresi nyavalyás
és várja az alkalmatofágot, hogy a' Királyt meg-proballya, hadd a' do-
log felől valo tetfészér és itéletit tudhaffa. A' Nisán nevű hoban azért,
mely a' Sidoknál volt első ho, és annyit téfzen mint nálunk Bójtmás ho,
a' Királynak huszadik esztendejében, midőn a' Király eleibe, kinek Po-
hárnokja vala, bort keliené vinnije, látván a' Király ésdes Nemzete nyo-
morusága miatt meg-hervadott orczáját, csudálkozik mi volna az oka,
és meg-kérdi, Neh. 2. 2. mondván: *Miért szomorú a' te orczád, holott
beteg nem vagy? Látván Néhémias az alkalmatofágot, Hazájához s'
Istenéhez valo buzgo szerelmétül meg-indulván, fel-kiált: Ellyen örök-
ké a' Király; miért nem volna szomorú az én orczám, ha a' város, mely-
ben az én atyáimnak koporsói vadnak, el-pusztítottot; és annak kapuá
tűz miatt meg-émészettek! Ezeket halván a' Király, szíve Néhémiason
meg-esik, és dolgát mint hű szolgájának jolelő-mozdította. Igy csele-
kedgyetek hát ti-is: A' kinek az Ur igaz itéletiből hatalma alá vetett
benneteket, attul fűgjetek, azok árnyékát meg ne vessétek, a' kiknek
árnyékokban lehetkicsiny pihenéstek, a' mint a' Politicusok szolnak: *Ar-
bor honoratur, cuius nos umbra tuetur. Az őfziton ellen ne rugodozza-
tok; ha Istenünknek tetfzik, hogy ideig bűncinkért idegenek uralkod-
gyanak rajtunk, miért nem szenvednók-el? Várjátok a' fejedelmet és
nyomorúságotok alol valo fel-fzabadulástokat Istentől; ne vessétek esz-
közökben reménségteket; se penig Istent ne kélérsétek. Halljátok-
meg mit mond édes Idvezitők, Szent Luk. Evang. 14. v. 31. *Ha vala-
mely Király el akar menni, hogy más Királlyal meg-ütközzék, avagy nem-
tanácskozik előfzör, le-ültvén, hogy ha tíz ezer emberrel ki-fzálhat az el-
len, a' ké ellene husz ezerekkel jött. Mert ha külvőben cselekezzik, még
akkor amaz távol volna, követeket küldvén hozzá, békeséget kér tőle.****

Nem

Nem kell hát az Ország directiojában, igazgatásában a' Fejedelmeknek
s' Tanács Uraknak Istent kélérteni, nem kell magokat vakmerőfzegr
adni és vetni, hanem szűkféges és hafznos tapogatva járni.

(5) A' jo szomszéd Nemzetségekkel valo foedultokat, frigyeketek
ok nélkül fel ne bontsátok, se a' meszfsze lako Nemzetekkel valo confe-
deratiojért a' jo szomszédokét meg ne vessétek; mert szűkfégteknek ide-
jén a' meszfsze lako confederatufitok meg-bántatván szomszéd ellenfégi-
tektől segitfégül nem jöhetnek: hanem, ha akartok a' meszfsze valokkal
confederalni, ugy cselekedgyetek hogy a' szomszédokat, ha modgyát
fel-lelhetitek, ki ne rekeszfzéték.

(6) A' szives barátitoktul, és szives alattomban valo gonosz aka-
roitoktul, eszvesztóitoktul magatokat meg-ójjátok, és jo idején észre
vévén gonosz szándékoknak uttyát bé-vágjátok; mert ez illyetének vi-
gyáznak veszedelmetekre, és Istenes igyekezeteteknek meg-gátolására.
Vagyon erre pedánk Esráfnál a' negyedik részben, az első verstül fogva
a' hatodikig; a' holott a' Sidok ellenfégi, kik közöttök laknak vala,
csak hogy őket el-kezdet jo szándékokban meg-akadályoztathaffak, szí-
neskednek, mint ha ők-is a' Sidokkal egygyütt akarnának építeni! de
midőn ez uton amazoknak szemfűlégek miatt dolgokat végbe nem vi-
hetnék, más ravaszfágot keresnek-fel; mert nyavalyáfokat a' Fejedel-
meknél bé-vádollyák, és így a' templomnak építését meg-bántyák; ugy
hogy építettlen marad a' templom Cyrus holta után Cambyfes és Darius
Hiftafpis idejében, Darius Longimanufnak, avagy Artaxerxesnek birod-
dalmáig. Sőt jól eszettekbe vegyétek, hogy ez illyeten lelkek még ma-
gok és Hazájok kárával-is jo és szent igyekezeteteiket meg-akadályoz-
tatni kéfzék. Példák lehetnek erre a' Hiberniai, Galliai, Cseh, Morva,
és egyéb országi persecutiok, mellyekről azoknak le-iroi bővön irtanak,
azokat olvassátok-meg. Ezt azért mivelik, mert a' mint édes Idvezitők
meg-jövendőlte, szent János 16. v. 2. azt alittyák, hogy efféle cse-
lekedetekkel tífzteleter téfznek Istennek.

(7) Az atyafiui és Nemzeti szzeretet és egygyeffég uralkodgyék ben-
netek. Láttjátoké mint buzog vala Néhémiasnak Istenéhez és Nemze-
téhez valo szzereteti? Láttjátoké itt az Urak között mely szép egygyef-
fég, egy indulat, egy sziv, egy akarat, és egyenlő lélekből származott

C 2

nogatás

rogatás és bátorítás vala Hazájoknak s' Jerusalemeknek fel-építésére! Ugyan-is az eg'gyeffég által az alacson dolgok nevednek, a' veszekedés és vizfízavonás által pedig (a' mint Hazánk mostani keferves állapotja mutattya) a' nagy alkotmányok-is le-romolnak. A' könyvből igen könnyű eg'gyenként a' leveleket ki-tépni és szaggatni, de nehéz avagy ugyan nem-is lehet azon egy nagy könyvet ketté szakasztani; mivel az öszve-foglaltatott erő nagyobb és álhatatosabb. Innét mondgya édes Idvezitőnk, szent Máthe Evang. 12. v. 25: *A' mely ország ő magában meg-hasonlik, el-romol.* Mert a' mely országban sziveknek és akaratoknak eg'gyeffége nincs, eg'gyik ezt akarja, a' másik ellenzi, nem különben vadnak mint a' könyvnek levelei eg'gyenként. Mi az oka, hogy a' Török birodalom ennyire neveddik? Az eg'gyeffég. Mi az oka, hogy a' Magyar birodalom régtől fogva ennyire romlik? Eg'gyik oka az egyenetlenség. Oh gonosz egyenetlenség! Oh drága és áldott eg'gyeffég! Ezt javallya vala ám édes Mesterünk-is az ő tanítványinak, szent János Ev. 13. v. 34, 35. Ezen csudálkozik szent Dávid-is, Soltár 133. v. 1.

(8) Országok derekasdolgainak igazgatásához tanácskozással nyuljatok. A' tanácskozásban nem a' sokaságot, hanem az igazságot kövesfetek; mert gyakran a' sok hizelkedők gonosz tanácsokkal az Országot veszedelembé hozzák és el-fordítják. Tanácskozástokban se hirtelenkedők, se hofzfazatok ne legyetek, hanem a' dolgot jól meg-fontoljátok. Nem jó a' hirtelenkedés a' tanácskozásban; mert az embernek másodszori elmélkedési gyakran jobbak és helyesebbek az elsőnél. Ártalmas a' hofzfüz ideig való tanácskozás-is; mert a' késelelem alatt, a' készületlen Országra, semmi conclusum nem lévén, hirtelenséggel, mint febeffen repülő Sas, az ellenség bé-csaphat, és az Ország népét mint a' Pásztor nélkül való nyáját el-fűlesztheti és el-ragadozhattya.

(9) Szabadfágtoknak helybe állatását nem a' tetején, hanem a' fundamentumán kezdjétek. Ha az ács mester a' ház építését a' tetején akar-ná el-kezdeni, avagy, ha okos ember vagy, nem nevetnéde-meg bolond-ságát? Hát ti-is az árnyékon ne kapdecfátok. Fundamentumot pedig ne fővenyen, hanem kőszálon építsetek. Lásd-meg Sz. Máthe Ev. 7. v. 24, 25, 26, 27. Mert ha fővenyen, mely a' hejában való bizonytalan ember-i reménység, fundalljátok szabadfágtokat, el-jő a' szorongattatásnak zápor esseje,

por esseje, folyó vize és szele, szabadfágtoknak házában meg-ütközvén, veletek eg'gyütt el-romol: ha pedig kőszálon, mely az Isten és ő felfégetül engedtetett jó és szabados eszközők, építenditek szabadfágtoknak házát, se zápor, se folyó vizek, se szelek néktek nem árthatnak.

(10) A' Reformatioban mind Hazátok, s' mind lelki Jerusalemekre nézve, ne a' szokás után járjatok; mert azt szokta a' meg-romlott természetű ember követni, a' mi a' testnek édes, nem a' mi hasznos; nehezen veheti a' szilaj tulok nyakába a' jármot. Azért ha lelketek idvefféget szomjuhozzátok, nem a' mi a' testnek édesnek látszik, hanem a' mi hasznos, válasszátok; mert ha különben cselekeztek, a' Christns jármát és igáját Országtokból számkivetésbe külditek. Se pedig a' régiségen ne fundalljátok, hanem az egy igazság legyen fontya, mértéke, finora, regulája reformatioknak. Haszontalan ám a' régiség magában, ha igazság nélkül vagyon. Régi a' bűn, mert még paradicsomban kapa lábra derekassan: Régi a' Sátán, mert még Adám eseti előtt vala; de igen veszedelmessék és ártalmasak.

(11) A' fenyíték és az igazságnak ki-szolgáltatása személy válogatás nélkül uralkodgyék Országtokban; mert ha a' kertből a' sok ártalmas gaz ki nem hanyatik, a' jó veteményt el-veszti; egy rühes juh-is egész nyájat meg-veszteget. Innét int Sz. Pál, 1 Cor. 15. v. 33. *A' gonosz társaságok meg-vesztegetik a' jó erkölcsöket.* Láttjátoké a' Néhémias mely sérenyiséggel buzog a' népnek panaszolkodását halván, hogy meg-szabadsítsa a' szegényeket a' szolgálat alól, az ufórátul, és jofizágoknak el-zálagofitásátul, Nehem. 5. Láttjátoké mely nagy buzgofággal hánnya-ki Tobiást az Isten házának tárházából: Láttjátoké mint forr azoknak meg-büntetésekben, kiknek gyermekek pogányi nyelven szolnak vala, mivel a' nép vérszen vala magának Isten ellen feleséget az Afotufok, Ammoniták és Moabiták közzül. Ezekkel feddödik, veri őket, szaggattya, tépi hajukat, és ugyan esküvéffel kötelezi őket, hogy a' pogányokkal ne közösfülneken, azok közzé elegyitvén magokat a' házassággal. Lásd-meg a' tizenharmadik részt.

Ti-is ne állassátok abban Nemeffi szabadfágtokat, hogy törvény és büntetés nélkül minden bűnben e' világon élhessetek; mert valakik a' Christus igáját nem viselik, sőt az ő felesége rendelését, Egyházi fenyitékét meg-

két meg-vetik, azok nem Istennek nemes fiai, hanem az ördögnek nem-telen fiai, tagjai és rabjai. Azonban rut dolog, ha valamely bűnt más-ban meg-büntettek, magatokban el-fzenvedtek. Nem tudgyátoké hogy a' köz nép előtt tükörök vadtok, a' mint magatokat viséletek, magokat hozzátok alkalmaztatni kéztek, melynek igazságát, avagy csak az öltözet, melyben benneteket követnek, nyilván valová téfzi. Jaj hát tinéktek ha botránkozásokra valo életet éltek, a' mint Ildvezitőnk mond-gya, szent Máthe Evang. 18.v.7. *Jaj e' világnak a' botránkozásért, mert szűkség hogy botránkozások legyenek, de jaj az embernek a' ki által a' botránkozás léfzen.*

(12) Hazátok igyében az igazságot minden emberi tekintet és fé-lelem nélkül ki-mondgyátok: (1) Mert embernek lelki-isméretit el-árulni rettenetes dolog. Nézd-meg az Ur Isten minémű vétkekkel fűzi egy porázban, és minémű gyümölcsét mondgya az illyeren félelemnek, szent János Jelenésről írot könyv. 21.v.8: *A' félelmeknek pedig és a' hitetleneknek, és az utálatosoknak, gyilkosoknak, paráznáknak, bűvös bájosoknak, bálvány imádoknak, és minden hazugoknak az örfeszek a' tűz-zel és kénkövel égő toban léfzen, mely a' második' halál.* (2) Mert az em-bernek egész Országát, Hazáját inkább kell szeretni, hogy nem mint va-lamely tagját az országnak, mert nagyobb köteleffége vagyon a' tagnak az egészszel, hogy nem mint az egésznek egy valamely tagjával. Innét az igaz Haza szerető, és Nemzete előmenetelit, meg-maradását, békefé-gét szomjuhozó, ohajto Fejedelmet, kinek élete és békeffége szűkséges, vagy igen hafznos a' Haza meg-maradására, inkább kell szeretni ember-nek, hogy nem mint egy közönséges személyt a' köffég közzül, avagy fokát-is; főt e' világiakban inkább hogy nem mint magát-is. A' mint meg-tetűzik, 2 Sam. 21. részéből: Mert midőn Dávid harczolna a' Phi-listeusok ellen, annyira hogy el-fáradna, és egy Iski Benob az Oriás ma-radékából valo, kinek kopijának vasa három százrész siclus nyomo vala, el-fzánná magában, hogy Dávidot meg-ölné, Abifái a' Serujanak fia ma-gát veté Dávidért a' veszedelemre, és így szabaditá-meg a' Philisteustul. Mit cselekefzik a' nép? Azt mondgya az Urnak Lelke: *Akkor eskü-véffel fogadák a' Dávid szolgálai, ezt mondván: Nem jősz mi velünk többé a' hadba, hogy az Izrael szövétnékét meg ne oltsd.* Lásd-meg, 2 Sam.

18.v.3. az hol a' Dávidot az ő szolgálai tiz ezer magokra írják.

(13) A' Scholákra és Collegiumokra szorgalmas gondot viséllye-tek; tudos tanitokat, kegyeffeket, és a' Scholai tanitásra alkalmasokat állasztok: közzületek job modgyával valo fel-állítására és meg-mara-dására Istenfélő és igaz Haza szerető gondviselőket válasszátok; mert Scholák és Collegiumok nélkül álhatnak békeffége, és Istenünk Ecclesiájá-nak épffége, nem tudom mint álhatnak-meg. Hazánk békeffége függ a' jo, tudos, értelmes, tanácsos Fejedelmektől, Uraktul, és körülötrők forgo-bólcs szolgálattul, mint egyegy ofzlopoktul. De ezek nem különbben mint valami gyönyörűleges és kies veteményes kertben a' virágok, a' Scholákban avagy Collegiumokban nevedeknek, és onnét mint ama' szép Edenbéli kútöbűl, az Eden kertének meg-nedvesítéffere ama' kellemetes folyo viz ki-foly vala, melyből négy folyo vizek: Pishon, Gichon, Hiddekel és Euphrates származtanak, ezek, a' Scholákbol, Collegiu-mokbol, a' fok gondban meg-főt és meg-fzáradott Országnak, Hazá-nak meg-enyhitéffere, nedvesítéffere, főt virágzására, meg-maradására és fel-állítására, mint egyegy források buzognak és forrnak-ki, mellyek-nek mindenikéből, az Ertelemffegnek, Tudásnak avagy Tudomány-nak, Bölcséffegnek, Eszeffegnek avagy Okosffagnak négy folyamati származnak-ki. Ha a' Scholák és Collegiumok el-pufzultnak, el-fognak, honnét származhatnak a' jo tudos lelki Páfztorok-is? Mint jára a' jo tu-dos lelki Páfztoroknak el-fzedegettetéffek miá az Izraelnek népe? Jere-lásd-meg és olvafd-meg a' Birák könyvének második részét, a' hetedik verffűl a' tizenkettőig. Ezt jól tudgya vala ama' hittől szakatt Juliá-nus Császár, ki hogy szövétnékét a' Christus Evangeliumának meg-olt-hatná, és annak követőit el-fogyathatná, a' Kerefftyénektől a' Scholák meg-tiltá. No hát a' Scholákat meg-örizzétek.

(14) *Felix civitas, quae tempore pacis cogitat de bello*, azt olvastam elsőben Barafzlo városában egy kö-ház oldalán. Ha jól meg-fontollyuk igen helyes mondás. Azért ha Isten kicsiny pihenést ad Országotokban, magatokat, bűnre vetemedvén, el ne hidgyétek. A' békeffegyet, ha meg-léffzen-is, mint ha nem lenne, ugy tartsátok. Isten adgya és ofztozattya, ő felfége el-is veheti. Hát szentül éllyetek, szüntelen könyörög-jetek, szent Pál Rom. 12.v.1,2. 1 Theff. 5.v.17. Az eszközöket, mellyekkel ellenté-

ellenfégiteknek ellenek'álhattok, és Hazátokat, Váraitokat, és Városítókat meg-oltalmazhattátok, meg-szerezvén, mindenkor készen tartástok; mert késő a' veszedelemnek idején két felé kapnotok. Rosz katonára a' ki akkor akarja paripáját hizlalni, mikor immár az útközetre indult: Eszelős orvos a' ki akkor akarja bé-adni a' betegnek a' pilulákat, avagy apozemat, mikor immár még-holt. No hát Urak, ha szegény Hazátok békefégenek paripáját hizlalni meg-akarjátok, az az, marasztani, ne akkor keressétek az abrakot, az az, az eszközöket, mikor már az ellenfég hátatokon: mert ekkor nem az eszköz szerzésnek, hanem a' véle való éléfnek vagyon ideje. Ne akkor adgyátok-bé Hazátoknak az orvóságot, mikor immár meg-is holt; az az, ne akkor tractályatok a' békefégen meg-marasztása felől, mikor immár ideje el-költ, mondván: Igy vagy emigy kell vala cselekednünk, s' meg-marad vala békefégenk. Késő! El-költ ideje, eléb kell vala fel-ferkenni. Hazátok el-pusztult, édes Meg-váltotoknak-is szép nyájja el-ofzlott! Oh mely keserű az értetlenfégenek és vigyázatlanfégenek gyümölcs!

(15) Az akadályokat, mellyek édes Hazátoknak javának előmozdításában meg-gátolhatnak, tellyes tehetségtek szerént, éjjeli és nappali szorgalmatosféggal el-távoztassátok. Illyenek penig haton vadnak:

(1) A' Tudatlanfég. Mi lén az oka, hogy a' Sidofág a' Babyloniai keserves foglágra viteték? Eggyik oka a' tudatlanfég; mert nem tanul-ták vala meg az ó Urok Istenek kívánfégát és akarattyát, a' mint Néhémiás nyolczadik és tizenharmadik részeiből ki-tetzik. Mi lén az oka, hogy édes Idvezitönket e' világ fejedelmi meg-ölék? Szent Pál 1 Cor. 2. v. 8. a' tudatlanfégát állattya. *Mellyet (ugymond) e' világi bölcssek közül egy-is nem tudott, mert ha tudták volna, a' dicsőségenk Urát soha meg nem feszítették volna.* Mi lén az oka, hogy amaz istenes, kegyes, buzgoszent Pál, mig Saulus volna, nagy ördögi dühösféggel kergetné és üldözné a' Jesufnak nájját, Actor. 9? A' tudatlanfég, 1 Timoth. 1. v. 12. 13. *Hálát adok (ugymond) annak, a' ki engemet meg-erősített, ké először Istenkáromlo, háborgato és boszszonto valék, de én rajtam könyörült; mert tudatlanul miveltém, a' hitetlenfégen.* No hát a' tudatlanfég helyett magatoknak tudományt szerezzetek. Tanulljátok mindenknek előtte a' szent irást, ugymint, a' ti életemeknek s' erkölcsötöknek finor mért-

nor mértékét és reguláját, szent Pál, 2 Timoth. 3. v. 15. 16. parancsolattya és intése, s' Timotheus példája szerént. Ne szégyenyetek tanulni ama' nagy lelkű és nemzete szerető Néhémiás Fejedelemtől, és véle való istenes Sidoktul, a' kik a' szent irásból állaták helyben Jerusálemet. Olvassátok Országotok *Constitutioit, Articulusit és Decretumit*-is. Országotok Constitutioi penig és Decretumi fégjenek a' szent Irástul és véle egygyezzenek. Eleibe netegyétek magatokat és magatok Articulusit s' végezéfit Istennek és Isten végezéfinék Articulusinak; mert lehetetlen, hogy Isten felett meg-álhassátok. Ellenkezik Istennek méltosfégen és dicsőségen természetivel, hogy ő fellege, ki titeket femmiből teremte, töleitek teremtett állatoktól fégjön. Ha törvénybe citál benneteket, bizony nem appellálhattok a' ti Decretumotokra, sem nem lézzen helye az Exceptionnak avagy a' Pár-vételnek: hanem fel-lobbanván az Isten haragjának tüze, mint valami pozdorjatskák meg-emésztettek, és e' hatalmas fazékas kezébe vévén vas veszfzejét, mint valami cserepetskéek öszve rontattok. Mint jára Dágon (1 Sam. 5.) bálvány, midn a' Philistefok, az el-nyert frigy ládáját Istennek, a' Dágon templomában melléje helyheztertek volna? Nem szenvedheté-elaz Istennek igazféga és szentfége; hanem mint afféle utálatos és emberi kéz által építettett szentség nélkül való pogányi Istent, melléje a' földre le-hagyitá. Avagy nem így vagyóné dolgunk szegény Magyarfég, kiki szállyon lelki-isméretiben és visgállya jól meg? Fellege Isten, menyi Articulusink és Decretumink ellenkezen nyilvánfégon a' szent irással! No hát a' mi magunk szerzetünk és rendelésünk nem csak mellé tettük, mint valami Dágon Istent, az Ur frigy ládájának, a' szent Irásnak, hanem ugyan a' felső poczra, az Istennek és beszédének felibe tettük és ültettük. Avagy nem veszfizüké eszünkbe mint járánk? Ihon a' tiszta és macula nélkül való szent Isten Dágonunkat fölörte el nem szenvedheté és mellette, hanem szerzetünk és Decretuminkat szabadságunkal eggyütt a' földhöz veré! Vigyázzunk hát és ezfeffen járjunk, viszont a' Philistefokkal Dágonunkat Istenünk frigy ládájának eleibe netegyük; mert jaj bizony az utolsó tévelygés lézzen nagyob fokkal az elsőnél! Mint lén Dágon bálványnak dolga, hogy másodszor az Ur frigy ládája mellé helyheztertek volna? Azt mondja az Istennek Lelke, 1 Sám. 5. v. 4: *Láták másod nap hogy a' Dágon*

arczal le-borult a földre az Ur ládája előtt; és a Dágonnac feje és két keze feje el-szakadott a küszöbön, és csak a hal képe maradtot vala meg benne. Hald-meg ember, és ha vagyon szived, Istennek rettenetes ítéletire repedezzen-meg; mert féltő, így léfzen dolgunk. Itt négy derekas dolgot végy észvedben: (1) Ihon az Isten nem csak le-veti a földre a Dágon, hanem, hogy arczal ő elötte le-borullyon, azt miveli. Mit akar ezzel? Jelenti, hogy nincsen ő felségének az uralkodásban mássa és társa, és hogy az ő dicsőffégét semmi teremtet állattal nem közölheti, hanem hogy az ő dicsőffégében piszkálók ellen szoros igassága szerint ki-kelvén, azt cselekefzi, hogy ő felsége előtt arczal le-borulván alázatosffágot mutassanak, és ő felségének dicsőfféget tulajdonítsanak. Hallyátoké? Így cselekefzik az Ur veletek, ha magatokat észre nem vészitek. (2) E' Dágonnak feje és két keze el-szakadva találatott. Mire valo ez? Valamely fő és kéz Isten ellen practical, elébbeni állapottyában meg nem áll. Így oda léfzen Országtoknak feje; az az, Fejedelmi és Urai el-szedegettetnek: oda léfzen kezei, az az, Vitézi el-hullanak, meg nemálhatnak. (3) E' Dágonnak keze és feje a' küszöben találatott. Ember vedd észvedbe; a' ki a' küszöbre hág és kergettetik-ki a' házból, nem fok héja, hogy a' házból ki nem lépett és szaladott. Azért tud-meg, valaki Istennel egy székben akar ülni, és az Istennek méltosffágát magának akarja koporitani, s' nem akar a' Jehovának dicsőfféget tulajdonítani, az ollyatén lélek e' világnak már szintén küszöbire lépett, és majd a' vég nélkül valo veszedelemnek pufztájára ki-vettetik. (4) E' Dágonnak csak a' tőrsoke, ugy-mint hal képe maradtot. Itt két dolgot jegyez-meg: (1) E' világi embereknek Decretumi, Articulusi és Constitutioi, ha a' szent Irás székiben akarnak ülni, olyanok mint a' halnak képe. A' hal képe ufzolan iratik, de nincs valosffág benne. Így az ollyan Constitutiokideig ugyan ufzni láttatnak, az az, virágzani, de nincsen állandosffág benne. (2) Valamely Ország maga oltalmára Isten ellen valo Decretumokat és Articulusokat állat, Isten az ollyan végezésfoknek és Decretumoknak tellyesfféggel erejét el-véfszi, és csak a' képit, az az, hírét és nevezetit, hadgya, az Ország népét idegen Nemzetnek hatalma alá vetvén. Méltó hát hogy fel-ébredgyünk, és a' mi Országunknak Constitutioit, Articulusit és Decretumit egy serpenyőben, annál inkább feliben, az igassffágnak ki-szolgáltatásá-

gáltatásfakor és országunk oltalmazásfakor, ha szintén eddig tettük-is, ez urán ne tegyük. Mert ihon ellenünk a' szent Isten fel-fegyverkezik, és mint egy Dágon le-vét: nem csak le-vét; hanem ugyan arczal a' földre burét, fejünket és kezeinket, az az, Fejedelminket, Urainkat és Vitézinket el-fzedi: csak tőrsokünket és képünket marasztya; az az, Országunk népének allyassát, és hirrel névvel tündöklő néhai vitéz Nemzetünknek hírét és nevét hadgya. Kivánunké Országostul a' mi kevesen vagyunk meg-maradni, és ily szörnyű veszedelmet el-távoztatni? Bocsássuk elő mint egy Uri Aszfzonyt avagy Sárát, a' szent Irást; hadd kövesse hátul mint Hágár szolgálo Országunk Constitutioja: ültessük a' felső székben a' szent Irást, ülyön lábainak sámoly széke előtt Országunk Articulusa és Decretuma, és hogy mindenekben tőle halgasson, reá szorgalmatossan vigyázzunk, mert különbben javát Hazánkknak nem kívánnyuk. Ne szégyenylyük más Országok és Tartományok Constitutioit és Decretumit-is rudakozni és olvasni, és ha mit helyesffebbet, s' Országunk job modgyával valo meg-maradására, és igazgatására alkalmazatossab utakat találhatnánk-fel azokban, követni és bé-venni. Mert többet lát tiz, hufz jo szem, hogy sem mint kettő avagy három. Meg-engedem én azt, hogy mind ti, s' mind atyáitok szemefek, az az, észefek és okosffak voltatok, és ha mit Országtok meg-maradására jonak ítéltetek, végezni azt igyekeztetek. De meg-tudgyatok, nem Istenek, hanem emberek voltatok. Csak addig mehettetek elő, mig Isten ajándékát nyujtotta: az Istennek penig ajándéki külömbkülömb félek, eg'gyiknek ezt, másiknak emezt adgya és osztogattya, bölcs tetzésé és akarattya szerént. Meg-lehet az, hogy fok szép dolgok Decretumitok és Articulusitokban fel-találatathatnak, mellyek némely Tartományok és Országokéiban, hanem ha a' tiéiteket olvasták, fel nem találatnak; mert Isten azt az elmének világát arra az ajándékra nékik nem nyujtotta vala. Ellenben elég lehet az övékben-is, mely a' tiéitekben meg nem találatik. No azért keressetek mézet, olajt, tejet és bort Országtok hizlalására és meg-kövéritésére, a' más Tartományok és Országok Constitutioiban és Decretumiban-is: és ha mit találotok, nem ugy mint embernek munkáját, hanem mint Isten ajándékát vegyéték-bé. A' ti fiaitok, mint val-mi méhetskék Hazátok kosfárából az idegen Országoknak virágira ki-repül-

ni, és Hazátok javára s' előmozdítására rakott erővel vizsgáljatek, ne restellenek. Szép dolog Nemesi és Uri ágból születeteni; de szepeb azt virtussal meg-ékesíteni.

(2) Második akadály mitsoda? Embernek rendetlen maga szeretete. No hát, az Apostol szerént, senki közzületek ne keresse csak azt a' mi magájé, hanem a' mi másé is; mindenkinek előtte a' közönségeft visellyetek előtettek, ama' mondás szerént: *Publica privatis antepone da bonis*. Lattjátok szemeitekkel és tapaszttaljátok, a' hol el-vész és romol a' közönséges jo, ott embernek magános java sem maradhat-meg. Tanuljátok a' kis Világban az emberben lévő Országotskátul, a' hollott minden tagok az egésznek meg-maradására és táplálására szietnek. A' mint fellyeb jelentém; A' kezek fognak, a' lábak futnak és sétálnak, a' száj érzik, a' fogak rágnak, a' szemek látnak, a' fülek hallanak, és így a' több tagok is. De nem csak kiki magának mint a' darvak, hanem az egésznek javára. Innét vagyon, hogy ha valamit a' főnek veszedelmére valot vészzen észre a' kéz, magát ellenében veti, és nagy kárával is, ha lehet, a' fejet meg-fegiti; mivel a' természet oltotta belé, hogy az egésznek meg-maradására szietten. Mert ha a' testben a' fő el-vész és romol, oda vagyon a' kéz is; de néha oda a' kéz, a' fő és a' több tag meg-maradott. Tud-meg hát ember, hogy a' kik az Országban éjjel és nappal csak a' magános javoknak meg-szerzésében forgolodnak, a' természetet levetkezik, szándékokban is meg-csalatkoznak. No hát Urak és Nemesiek, ha akarjátok magatokat és magatok javát meg-tartani, sziveteket, lelketeket, és minden tehetségteket foglalljátok és kapcsoljátok össze. A' jól össze-szorított nagy marok nyilat nehéz ketté törni, könnyű azont egy-nyenként el-tördelni; így ha a' közönséges joban egy szivetek léfzen, meg-erősödtek: de ha csak magános javaitokon kapdosándotok, el-jó az idő, melyben az ellenség mint valami éh kánya hozzatok csap, és nem különbben mint az el-széledett csirkétskéek elragadoztattok.

(3) Harmadik akadály a' *Presumptio*, Embernek maga-hitsége. Ez igen meg-szokta embert Hazája javában gátolni. No hát ember, a' kárki légy, mennél tudosabb vagy, annál többet olvas és tanul, mennél tanácsosabb, annál inkább magadat gyakorollyad; mert a' ki magát

el-hizsi,

el-hizsi, az a' szégyent és gyalázatot el nem kerülheti. A' habahurja tanács gyakran a' Hazát veszedelembe viszi. Azért Tanács Ur, valaki vagy, Istent Országot, Hazát bizott read, amaz utolsó napon számot kér, vigyázz. Ha veszedébedbe másnak tanácsát édes Hazádnak javára, előmozdítására hasznosnak lenni, el ne temesd, meg-ne vedd, lelked ellen szégyenletedben; sőt inkább, ha már véle ellenkező tanácsot adtál is, vond vizsgáljatek, nem szégyen; mert embernek gyakorta másodszori elmékedése fontosabb. Más az, hogy az Istennek ajándéki fok félek, senkinek sem ád itt e' világon mindent. Sok vagyon te benned, a' mely másban nincsen; Sok másban, mely te benned nincsen. Ne kövess Achitophelt, ki szégyenletiben magát fel-akasztá tanácsának meg-vettetése miatt, 2 Sam. 17. v. 23. Ne hidd-el magadat Hámánnal, Esth. 5. v. 11, 12, 14. ha szégyent és kárt nem akarsz vallani; hanem az Apostol szerént mindeneket próbálj-meg, és a' mi jo azt tartsd-meg. Szép dolog, ha a' tudos Tanács Ur alázatos; de ha maga-hitt, emberek előtt nem becsületes, az Isten is elle ne áll, 1 Pet. 5. v. 5.

(4) Negyedik akadály az *Ambitio*, tisztességek kívánás. Boldog Isten menyit országokat fordított-fel embernek maga tisztességének mód nélkül való kívánása! Mert fok Urak, Királyok addig nem térhethenek börtökben, és nem elégedhethenek-meg magok sorfokkal, hogy Országotskat s' magokat is el-vesztették. No hát kiki közzületek a' mely hivatalban hivatott Istentől, abban maradgyon. Szolgai állapotban hivatattálé? Maradgy abban, várakozzá mind addig mig Isten belőle kiemel. Uri állapotra hivatattálé? Felsőbre ne törekedgyél, várj Istentől, minden tisztességek és méltóságok osztogatójátul. Ha a' tisztességen Isten hivatala kívül kapdosz, veszedelemben forgani, és haszontalan munkálkodni, fogsz. Nem egyebet mivelsz, hanem a' vizet rostával mered, avagy a' magot a' folyó vizbe veted; el-hordgya a' viz, hidgyed ki nem kél. Vajki sebesen repülő szárnyai vadnak a' tisztességnek, sebesebbek a' folyoméinál. Ha a' tisztesség előtt szaladsz, csak igen könnyen el-ér. Ha nyakadból rázni le akarod, hoho szegény lélek, csak hejában szepelkedel, nem bír véle, csak Isten vehet-ki körmei közzül; mivel ennek körmei hegyesbek a' saskefelyő körmeinél; erősebb ez az orozslánnál! Csak halgass hát alatta. Ellenben, ha ezen nyavalyás kapdos,

D 3

úfá bot-

űföbottal a' nyomát ; mert hirtelenséggel el-repül, győződ bizony ke-
getni míg el-éred, vajki kicsiny helyre el-rejtezik, soha fel nem találod :
Ha szintén fel-találod-is, de ha Istentől nincsen, soha bizony soha nem
bírsvéle, fel-rug s' ott hágy, vajki körmös, a' szemedet-is ki-vájja ; sőt
életedet-is el-fogyattya. Várj hát Istentől, a' ki meg-alázhat, és fel-
magasztalhat.

(5) Ötödik akadály az Irigység. A' mely országban, tartomány-
ban az irigység uralkodik, ott az emberek egymásnak farkasi. Es így
egy-más elzik. Azért egymástul meg-is emésztetnek. No hát, ha Ország-
tok s' magatok meg-maradátát ohajtyátok, az alattombā lappango irigy-
ségnek szivetekben szállást ne adgyatok, sőt Országtokból számkivetés-
be küldgyétek, és a' Sátánnak a' kinek tojománya és rájzattya engedgyé-
tek. Tanulgyatok a' Kis-Világban az emberben lévő országtul. Láttya-
toké itt a' tagok külömb külömb rendben és állapotban, ki fellyeb s' ki
aláb, vadnak ; mindazonáltal eg'gyik sem irigykedik a' másikra : sőt egy
szivel mindnyájan az egésznek javára igyekeznek. A' kéz fog az egész
számára, a' láb fut azon oltalmára, gyönyörűségére sérál. Így a' töb ta-
gok-is. Ha a' kéz az ellenség fegyverétül az egész embert meg-oltal-
mazza, azt a' fő nem irigylí : ha a' láb futással azont el-kerüli, azon
sem szomorkodik a' kéz. Jollehet fellyeb valo legyen a' kéznél a' fő,
és a' lábánál a' kéz. Azért Fejedelmek s' Urak ezt jól észetekbe vegyé-
tek, és értelmes ítéletekkel meg-ítéllyétek. Ha Országtok javára és
elő-mozdítására alkalmas tanácsot az alsób renden lévő szép értelmű
személyek találnának adni, avagy Hazátok őrizésében jó lélekkel fog-
nak törekedni, ne irigyellyétek, sőt tehetésgtek szerint elő-segéllyétek.
Ha a' fetétben a' szem az akadált meg nem láttya, mely lehetne az egész
testnek meg-romlására, és a' láb azt el-kerüli meg-tapasztalásával, a'
szem azon nem fokat busul, se nem irigylí, hogy neki kellett volna meg-
látni, nem a' lábnek meg-tapasztalni: nem pirongattya a' lábat, hogy
az ő tisztribe hágott, sőt inkább örül, hogy a' láb ferény forgolodása által
az Egész meg-tartatott, és a' veszedelemből ki-ragattatott. Így hát te-is,
ha másnál nemessebb és az uraságnak felsőb grádicsán vagy-is, és az Ur,
jó tetzéséből, a' te felebarátodat, ki a' nemességnek alsób grádicsában
helyheztetett, mint régen Dávidot a' juh-pásztorból királyságra fel-
emeli,

emeli, és náladnál nagyobb tisztre hívja és választja, avagy csak az által
nagyobb dolgot viszen-is Országod javára náladnál végbe, ne irigyked-
gyél, legyen elég tenéked, hogy az a' személy az egésznek, az az, az
Országának elő-mozdítására siet ; és ha szegény-is, benne az Urnak a-
jándékát meg-becsülni ne szégyenlyed, és érette Istenedet áldani: sőt éj-
jeli és nappali könyörgésseddel, igyekezetteddel, cselekedetteddel előfe-
gitsed, meg-elégedvén magad forrával és hivatalával. Valami vagy és
mid vagyon, Isten kegyelméből vagyon és vagy. Tud-meg, hogy me-
zítelen jöttél-ki anyád méhéből, földből lettél, visszont foitd keu ien-
ned. Nem valál Istennek annyi javára-is méltó, a' menyit adott ; mert
ő mint szabados Ur a' kinek mit akar osztogat. Nyugodgyál-meg hát az
Urnak tetzésén, és mondgyad : Uram legyen-meg a' te akaratod, a' ki
a' kisdetek és csecsemők szájak által viszed végbe dicséretedet.

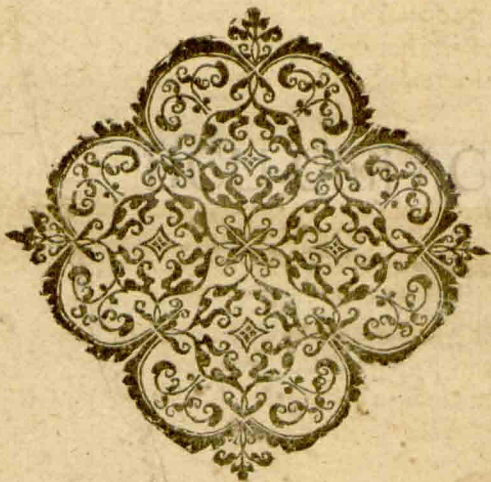
(6) Hatodik akadály, a' Személyi gyűlölség. Ez emberben rette-
netes dolog ; Mert a' hol a' személy gyűlölféges, ott annak se tanácsa, se
jora valo igyekezete, se cselekedete nem kedves. Azért akármiben for-
golodgyék, de azon vagyon az ötöt gyűlöli, hogy szándékát, ambár igen
jó legyen-is, néha maga kárával-is, meg-gátolgya. Hirét nevét mots-
kolgya, másoktul valo dicséretit nem halhattya. No hát, ha Hazátok
javát és elő-mozdítását szomjuhozzátok, egymás ellen valo haragot s'
gyűlölféget le-tegyetek ; mert csak haszontalan munkálkodtok, ha mit
eg'gyitek épít, azt mástok el-rontani és el-fordítani igyekezi. Láttya-
toké a' láb nem gyűlöli a' kezét, sőt ha nyavalyája vagyon, orvost avagy
borbélyt keresni ballag : a' kez nem gyűlöli a' hasát, hanem szűksége-
kor, ha vagyon modgya benne, eledelt ad-bé nékie, és baján s' szomorú-
ságán meg-hunnyászkodik. Nem külömben cselekesznek a' töb tagok-
is. Azért ti-is egymást szeresétek, egymást építsétek, egymás boldog
állapattyan örüllyetek, szomorúságán bánkodgyatok, mindenkoron a'
közfélégést elötnetek visellyétek, az Ur Istent segítségül híván arra siesse-
tek. Ha így cselekesztek, az Isten áldását el-vefszitek, Hazátoknak pi-
henését, s' Istennek Hazátokban lévő Ecclesiájának virágzását, lelke-
teknek ki-befézhetetlen örömevel tapasztalni és látni fogjátok, és e'
nyomorúságos állapot alól valo fel-szabadulástokat észre véfszitek, fia-
tok-is és következendő Nemzetetek Istent érettetek áldani és fel-ma-
gasztalni,

H A Z A B E K E S E G E .

32

gafzolni, felóletek-is jól emlékezni meg nem szűnnek: mellyet enged-
gyen az Atya mindenható Isten, kinek Fiával és Szent Lelkével
egyetemben légyen dicsőség és tisztesség.
Amen, Amen.

7 0
4 0
—
2 4 0

Central University Library Cluj